ל) תוספתה ברכות רפ"ק,ב) מגילה כ:, ג) שבת לד:

נוגינה כי, א) שכח לר: ע"ם [נדה נג.], ד) [שבת לד: ע"ם היטב ועיין רש"י נדה נג. ד"ה בה"ש פ"ן, ה) רש"א מ"ו, ו) רש"ל מ"ו, ו) כדא" פסחים

לג:, ק) ועי׳ תוס׳ מגילה כ׳: ד"ה והיה].

הגהות הב"ח

(א) גמ' והדר פשטי

ליה מכרייתא: (כ) רש"י ד"ה מברייתא ורוי שרריייד

דיה מברימת: (ב) רשיי ד"ה מברייתא וכו' שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן סימן לדבר לאת: (ג) תום' ד"ה דילמא וכו' על הארן

מדנקט נקרא וכא השמש

וכו' מבריתל סימן לדבר: (ד) בא"ד העריב שמשו לדהתס (היינו בילת לזרו) מיבות ללו מוקפים בחללי

לבנה ונכתב בלדו ס"ח היינו לאו דוקא שקיעת

1. ואנחנו עשים במלאכה יחצים מחזיקים ברמחים מֶעֶלוֹת הַשַּׁחַר עַד הרוברים: יחמיה

לָעֶם אִישׁ וְנַעֲרוֹ יָלִינוּ בְּתוֹךְ יִרוּשָׁלֵם וְהֵיוּ לְנוּ הַלַּיִלָה מְשְׁמֶר וְהַיּוֹם מְלָאכָה: נחמיה ד טז

מוסף רש"י

במערבא. נארן ישראל (ב"מ ז.). דמחשכי. מערינין (ב מר). רמושבי. מעריכין (מגילה כ:). ומקדמי. מקלימין (שם). ת"ש והיו לנו הלילה משמר. ש"מ כל זמן שעסוקים במלאכה קרי יום, ולא קדמותא וחשכותא (שם). כהרף עין. כשיעור קרילת עין בלפיון ולא במזקה שבת לד:), זה נכנס וזה ירצא. הלילה נכנס והיום יוצא, יציאת זה עם כניסת יזכו, יפיטוני יום עם כפיסנו זה, כשהם מתפרשים קרי בין השמשות וכל דמקמי הכי הוי יום מעליא (שם).

רבינו חננאל

ורמינהו מאימתי וכו׳ משהעני נכנס לאכול וכו׳ עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו. הכי גרסינן:

רב ניסים גאון י הכנענים כדכתב וויקרא ר״ר) הכנענים כדכתב (ויקרא כ״ב) וכהן כי יקנה נפש ומפרש (יבמות ם״ו) מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו . בתרומה ת״ל וכהז כי יקנה בתוחמה היי דרון כי קמה נפש ומנין לאשתו שקנתה עבדים שיאכלו בתרומה ת"ל וכהן כי יקנה נפש קנין כספו קנינו שקנה קנין אוכל ורשאי הכהז למוכרה אוכל וו שאי הכוון למוכו ה לתרומה לכהן אחר לפי שהוא כספו ואסור לאכלו בלא רחיצת ידים ואינה מותרת לטבול יום אלא עד צאת הכוכבים ואם נפל נפל אחד של תרומה לתוך חלק אחד של חרומה לתוך צ"ט חלקים של חולין נאסר הכל לישראל ונעשה הכל כתרומ' שאין לישראל היתר לאכלה ואינה מותרת אלא לאכלה ואינה מותרת אלא לכהן בלבד אבל אם נפל אחד של תרומה לתוך ק' של חולין מפריש ממנו חלק אחד ונותנו לכהן והשאר מותר לישראל הרי אלו בתרומה מה שאין כן . . במעשר כדתנז (בכורים פרקב׳ יווויה א'ז התרומה והבכורין ועולין בא׳ ומאה וטעונין . רחיצת ידים והערב שמש הרי אלו בתרומה ובבכורים מה שאין כן במעשר. מה שאין כן במעשר. והחומרו' שישנן בקודש שהוא קרוי קרבן מפני שמקטיר ממנו אמוריו שמקטיר ממנו אמוריו וחלביו על גבי המזבח ואם תהיה מחשבת כהן והולכה וזריקה אם מחשב בשחיטה לזרוק דמה או להקטיר אמוריה למחרת אותו היום או אם יחשב באחת הארבע העבודות לוכל הימנה כזית בשר חוץ לזמנו נעשה אותו הזבח פיגול ונפסל במחשבה פיגול ונפטל במודשב.. שחשב בשעת עבודה כדכתיב (ויקרא ד) לא יחשב לו פגול ודרשינן (זבחים דף

דילמא ביאת אורו הוא. פי׳ רש״י עד שיזרח אורו של יום דילמא ביאם אורו. שיאור השמש ביום השמיני ויטהר האיש עלמו קרבנותיו. ותימא לפירושו לפרוך אההיא דהערל (דף עד:) דהעריב שמשו אוכל בתרומה וכו׳ מנלן דביאת שמשו הוא. ועוד היכי מלי

למימר דמיירי בזריחה דאי בזריחה הוא הוה מצי למכתב בהרא וזרח השמש וטהר כמו ממזרח השמש (במדבר כא) או לשון יליאה כמו השמש ילא על הארץ (בראשית יט) (ג) ונקט בקרא ובא השמש אלמא דהיינו שקיעת החמה. ועוד דבסמוך קא מבעיה ליה החי ובה השמש חי ביחת אורו הוא ופשיט מברייתא זכר לדבר וכו' תפשוט ממתניתין (דנגעים פי״ד) העריב שמשו אוכל בתרומה אלמא דהיינו ביאת שמש. וי"ל דה"פ ממאי דהאי ובא השמש וטהר ביאת שמש הוא ממש ומאי וטהר טהר יומא דהיינו לאת הכוכבים דילמא ביאת אורו הוא דהיינו מחלחה של שהינות החמה והוא תחלת הכנסתה ברקיע ועדיין יש שהות ביום יי חמש מילין עד צאת הכוכבים ומאי וטהר טהר גברא והשתא למתניתין דהערל לא קשה מידי דמלי למימר (ד) העריב שמשו דהתם היינו ביאת אורו ואף מהתם לא תפשוט דהיינו לאת הכוכבים. משום הכי איצטריך לאתויי הכא הברייתא דלאת הכוכבים:

אם כן לימא קרא וימהר. אף על גב דבכמה מקומות כתיב וטהר. התם ליכא למיטעי אבל הכא דאיכא למיטעי הוה ליה למכתב ויטהר: משעה שהעני נכנם לאכול פתו במלח. מימה "עני גופיה °מתי יתפלל דהא אמרת זמן אכילתו היינו זמן ק"ש וכיון שבא זמן ק"ש אסור להתחיל בסעודה עד שיתפלל ברישא כדתניא לקמן (דף ד:) וקורא ק"ש ומתפלל ואוכל פתו ומברך וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה ויש לומר דומן תפלה הוי קודם לזמן סעודה דלאו דוהא משעני נכנס לאכול אלא פורתא מעיקרא קאמר שעד שיכינו לו סעודתו יקרא ויתפלל: אע"פ שאין ראיה לדבר. ראיה

דדרשי קשיא דאינו זמן שכיבה:

גמורה אינה דהא לא מיירי התם לענין ק״שיש: ראר ס״ד דעני קדים רבי חנינא היינו ר' אליעור. ולא מצי למימר דעני קדים לקדוש היום או קדוש היום קדים לשעורא דעני. דלא מסתברא לחלק כל כך בשעורי זמן שכיבה בדכל זמנים הללו אית ביה: אמר ליה ר' יהודה והלא כהנים מבעוד יום הם מוכלים. תימא תיחשי ליה לנפשיה שהרי פלג המנחה מבעוד יום היא והוא אומר (לקמן דף כז.) מיד כשיעבור פלג המנחה הוי זמן תפלח ערבית. אלא לאו שמע מינה דעני מאוחר שמע ויש לומר דלדידיה לא קשיא דלא דריש בשכבך ובקומך אבל לרבנן

דילמא ביאת אורו הוא ומאי ומהר מהר גברא אמר רבה בר רב שילא א"כ לימא קרא וימהר מאי ומהר ∘ מהר יומא כדאמרי אינשי איערב שמשא ואדכי יומא. במערבא הא דרבה בר רב שילא לא שמיע להו ובעו לה מיבעיא האי ובא השמש ביאת שמשו הוא ומאי ומהר מהר יומא או דילמא ביאת אורו הוא ומאי וטהר מהר גברא (6) והדר פשמו לה מברייתא מדקתני בברייתא סימן לדבר צאת הכוכבים שמע מינה ביאת שמשו הוא ומאי ומהר מהר יומא: אמר מר משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ורמינהו מאימתי קורין את שמע בערבין משהעני נכנם לאכול פתו במלח עד שעה שעומד ליפטר מתוך סעודתו. סיפא ודאי פליגא אמתניתין. רישא מי לימא פליגי אמתני'. לא עני וכהן חד שיעורא הוא. ורמינהו מאימתי מתחילין לקרות ק"ש בערבית ש משעה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות דברי ר"מ וחכמים אומרים משטה שהכהנים זכאין לאכול בתרומתן סימן לדבר צאת הכוכבים. ואע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר יואנחנו עושים במלאכה וחצים מחזיקים ברמחים מעלות השחר עד צאת הכוכבים ואומר יוהיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה יימאי ואומר וכי תימא מכי ערבא שמשא ליליא הוא ואינהו דמחשכי ומקדמי ת"ש והיו לנו הלילה משמר והיום מלאכה קא סלקא דעתך דעני ובני אדם חד שעורא הוא ואי אמרת עני וכהן חד שעורא הוא חכמים היינו רבי מאיר אלא שמע מינה עני שעורא לחוד וכהן שעורא לחוד לא עני וכהן חד שעורא הוא ועני ובני אדם לאו חד שעורא הוא. ועני וכהן חד שעורא הוא ורמינהו מאימתי מתחילין לקרות שמע בערבין משעה שקדש היום בערבי שבתות דברי ר' אליעזר רבי יהושע אומר משעה שהכהנים ממוהרים לאכול בתרומתן רבי מאיר אומר משעה שהכהנים מובלין לאכול בתרומתן אמר לו ר' יהודה והלא כהנים מבעוד יום הם מובלים ר' חנינא אומר משעה שעני נכנם לאכול פתו במלח ר' אחאי ואמרי לה ר' אחא אומר משעה שרוב בני אדם נכנסין להסב. ואי אמרת עני וכהן חד שעורא הוא ר' חנינא היינו ר' יהושע אלא לאו שמע מינה שעורא דעני לחוד ושעורא דכהן לחוד שמע מינה. הי מנייהו מאוחר מסתברא דעני מאוחר דאי אמרת דעני מוקדם ר' חנינא היינו ר' אליעזר

השמיני ומאי וטהר טהר גברא שיטהר האיש בהבאת בהבאת קרבנותיו ואחר יאכל: אם כן. דהאי קרא וטהר לשון לווי הוא נימא קרא ויטהר מאי וטהר: אדלי. לשון עבר נתפנה מן העולם השמש: מברייתה. דקתני לקמן בשמעתין משעה שהכהנים (ב) נכנסין לאכול בתרומתן וראיה לדבר נאת

להדליק משהעני. שאין לו נר דמנודמו: סיפת ודתי פלינת ממסגי' דקתני הכא עד שעה שעומד ליפטר מתוך הסעודה והיינו לא כר' אליעזר ולא כרבנן ולא כרבן גמליאל. דדריש ובשכבך תחלת זמן שכיבה ובמתני׳ מנן עד סוף האשמורה הראשונה: עני וכהן. עני כל לילותיו וכהן טמח לחכול בתרומה: חד שעורה הוח. לאת הכוכבים: בערבי שבתות. ממהרין לסעודה שהכל מוכן: שחין ראיה לדבר. שהיום כלה בלאת הכוכבים זכר לדבר איכא: דמחשכי. ועושין מלאכה בלילה משקיעת החמה עד לאת הכוכבים: ומקדמי. ומשכימין קודם היום דאימא יום לא הוי עד הנך החמה והם מקדימין

מעלות השחר דהוי כמו מהלך ה'

מילין (פסחים דף לג:): ס"ש והיה לנו

הלילה משמר. מדקאמר והיום

מלאכה אלמא האי דעבר מעלות

השחר עד נאת הכוכבים יממא הוא.

חכר לדבר איכא דכל עת מלאכה

קורא הכתוב יום: קס"ד. רוב בני

אדם [א] היינו עניים כלומר בני אדם

בערבי שבתות ועניים בימות החול

חד שעורה הוה: משעה שקדש היום

בערבי שבתות. היינו בין השמשות

ספק יום ספק לילה וכיון דספק הוא

קדש היום מספק: משעה שהלהנים

טובלים. היינו קודם בין השמשות

כדי שיהא להם קודם בין השמשות

הערב שמש והכי אמרינו בבמה

מדליקין (שבת לה.) דומן הטבילה קודם

בין השמשות מעט: והלא כהנים

מבעוד יום הם עובלים. רבי יהודה

לטעמיה דאמר בבמה מדליקין בין

השמשות כדי מהלך חלי מיל קודם

לאת הכוכבים קרוי בין השמשות והוי

ספק הלכך טבילה דמקמי הכי מבעוד

יום הוא ולאו זמן שכיבה הוא ולקמן

מפרש מאי אהדר ליה רבי מאיר:

נכנסין להסב. אית דאמרי בימות

החול ואית דאמרי בשבתות מכל

מקום מאוחר הוא הי (לכולם): והי

מינייהו מאוחר. וי (לכולם) דעני או

לכהן: ה"ג אי ס"ד דעני קודם ר'

חנינה היינו ר' הליעור: בין השמשות

דר׳ יהודה [=] מהלך חלי מיל לפני נאת

הכוכבים ודרבי יוסי כהרף עין

לפני לאת הכוכבים ורבי מאיר כרבי

יוסי ס"ל וכי טביל מקמי הכי סמוך

לחשכה הוא וזמן שכיבה קרינן ביה:

הכוכבים ש"מ אין כפרתן מעכבתן:

גליון הש"ם למ' מהר נומא נוחוניינו גם" מהר יומא. עתויים לפ"ל לונמיס ל"ה וענ"י: בהגהת מהרי"ב אחר תיבת ביה"ש. אכל קשה לי הא בשבת שם איתא דלר"י שיעור בה"ש ב' חלחי או ג' טיפור כם של כל תנתף מו ג רציעי מיל ול"ע: תום' ד"ה משעה כו'. מתי יתפלל כו'. וכי בעני עו"ג יהי" שעורא. בספר חדות יעקב בשם גליון מומ׳ דכ״ני

הגהות הגר"א רש"י ד"ה קק"ד. היינו עניים. צ"ל אינם: [ב] שם ד"ה בין השתשות. מהלך חלי מיל. צ"ל יותר מחלי מיל. רבעי מיל (שבת ל"ד):

מוסף תוספות

א. בתוס׳ רי״ש כתב, והעני מתי יקרא ק״ש וכי בעניית נכרים איכא שיעורא למילתיה (עיין בגהש"ס). ב. בתוס' רי"ש כתב, דלא מסתבר ליה לחלק כ"כ בשעורי זמן שכיבה . בקודם צאת הכוכבים.

רב ניםים גאוז (המשר) אשמה אלא אם כז עשה

של כתובים הללו כלום מזה הדבר אבל העתיקו י לנו רבותינו ז"ל פירושו של דברים הללו ובירורן של דברים הללו ובירורן והגידו לנו אי זו פשע הוא שחייב אותו הקרבן . ההוא ומאי היא אכילת בשר הקודש או ביאת בשו הקודש או ביאוג המקדש כדתניא (שבועות דף ר) ומנין שאינו מדבר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הזהיר וענש על הטומאה וחייב קרבז על הטומאה מה , כשהזהיר וענש על הטומאה על טומאת מקדש וקדשיו אף כשחייב קרבן על הטומאה על טומאת מקדש וקדשיו ומי שנגע בדבר מכל הטמאות הנזכרות בכתובין ואכל כזית מבשר . קרבן עולה ויורד כדקתני

מינה: אמר מר אמר ליה רבי יהודה והלא כהנים מבעוד יום הם מובלים שפיר קאמר ליה רבי יהודה לרבי מאיר ורבי מאיר הכי קאמר ליה מי סברת דאנא אבין השמשות דידך קא אמינא אנא אבין השמשות דרבי יוםי קא אמינא דאמר 🌣 רבי יוםי בין השמשות כהרף עין זה נכנם וזה יוצא ואי אפשר לעמוד עליו קשיא

בסיפיה דההיא מתני׳ שהזכרנוה (כויתות דף ב׳) חוץ מז המטמא מקדש וקדשיו שהוא בעולה ויורד והוא שהיתה לו ידיעה בתחלה בסיפיה דההיא מתנרי שהזכרנוה (פריונות זף בי) חרץ מן המטמא מקדש וקרשיו שהוא בעולה ויורד והוא שהיתה לו ידיעה בטרמה כי אותו הבשר קודש הוא וגם היתה לו ידיעה בטומאה שנטמא בה ובשעה שאכלו שגג באחת מהן או בשתיהן ואח"כ נודע לו אותו הדבר שכבר שגג בו כרתנן (שבועות זף בי) כל שיש בה ידיעה בתחלה וידיעה בסוף והעלם בנתיים הרי אלו בעולה ויורד ומי ששחט דבר אחד מקדשי המזבח חוץ לעורה או הקטיר מהם כלום בחוץ חייב כרת כדכתיב (ויקוא י־ז) איש איש מבית ישראל אשר ישחט [וגרי] ואל פתח אהל מועד לא הביאו ומי שנהנה מהן שזה פרוטה בשוגג נתחייב באשם מעילות כדכתיב (שם ה) נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה וגר׳ והאונן נמי אין מותר לו לוכל מהם כלום דגמר ליה מקל וחומר ממעשר בספ׳ 6) אלו המדות עדיפין הקדשים מן התרומה וגרסי רבנן דאית להו מדות אחרות שהן עדיפין בהן מן התרומה אין אנו בטפי שא את התחות פריפין הקו שים כן השותם הנגוסי דבבן האיני להו מחות אחות שהון פריפין בהן כן החדמה אין אם: מאריכין להוכירם לפי שהן נכללות בזו הממטנה במסי הגיגה (דף כ") דתנן חומר בקודש מבתרומה וכיי ולמדנו מגמרא דרבו כללי דתרומה יש לה יתרון על המנשר ומעלתה למעלה ממעלתו שהכתוב חייב עליה מיתה כדכתיב נויקוא ביב) ומתו בו כי יחללוהו והמעשר לא חייב עליו יותר מהמלקות על האוכל מעשר טמא כמו ששנו (יבמות דף ע"ג) אוכלו בטומאת עצמו לוקה מה שאין כן

ב"ט) במחשבה נפסל וכן מה שישתייר ממנו עד שיעבור העת והזמז הקצוב לו כבר נעשה נותר כדכתיב (ויקרא י"ט) ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר ישהוריה ממנו על שיצבות המנו החלו התקוב לר כבו נצשה נחתו כרסדים (הקוא אים) ביח בהוכם אבל המחות הנחתה וגני הפגול והנותר אם אוכל אדם מהן כזית כמויד חייב כרת ובשוגג חייב הטאת כדתנן (כריתות דף ב׳) ל"ז כריתות בתורה ומהן האוכל חלב ודם ונותר ופגול על אלו חייבין על דונן כרת ועל שנגתם חטאת וכן גמי האדם הטמא אם יאכל כזית מבשר הקדשים במויד חייב כרת כדכתי (ויקרא ד) והנפש אשר תאכל בשר מזבת השלמי [וגרי וטומאתו עליו ונכרתה] ואם בשוגג אכל חייב קרבן עולה ויורד היינו שאמר בו הכתוב (שם ה׳) ואם לא תגיע ידו ואם לא תשיג ידו וכל קרבן שחלק בו הכתוב בין עשיר לעני נקרא עולה ויורד והחטאת המתחייב בה על החלב ועל הדם והפגול והנותר וכלל המנויי במשנתנו היא חטאת קבועה בין דל בין עשיר שוין בה ואיתיה לפירושיה דקרבן עולה ויורד המתחייב בו טמא שאכל את בשמנות והיא תוסמות קבומה בין דר בין נשיה שריך בה האחרת לפידושיה וקובן מדה והי התחובים בי טכמה שמבי ההקודש בפרשת (ויקרה ה) ונפש כי תחטא ושמעה בפסוק שני ונפש אשר תגע בכל דבר טמא לפי שהשלים הענין בפסוק השלים ולחיב ולמדי ולתי זכרון הטומאה לא השלישי וכחיב ונעלם ממנו והוא ידע ואשם ובשאנו מעיינין באלו הפסוקים אין אנו רואין בהן וולתי זכרון הטומאה לא יותר וכבר ידענו כי כל אדם מישראל אם הוא נוגע בדבר טמא אינו חייב אלא ליטהר בלבד ואין עליו חטא בזה הדבר ולא